

Avdelning 3

Ulrika Geijer, ulrika.geijer@dom.se

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet
kopia: olof.widgren@regeringskansliet.se

Ökad trygghet för visseblåsare (SOU 2020:38)

Ert diarienummer A2020/01490/ARM

Sammanfattning

Utifrån de aspekter förvaltningsrätten har att beakta, har domstolen i stort sett ingen erinran mot de remitterade förslagen. Förvaltningsrätten har dock vissa synpunkter när det gäller de personer som omfattas, utformningen av den interna rapporteringskanalen och bedömningarna kring sekretess, uppgiftsskyldighet och gallring.

Utformningen av den interna rapporteringskanalen

Av 4 kap. 5 § andra stycket i förslaget framgår att de personer eller enheter som ska ta emot rapporter m.m. antingen får vara anställda hos arbetsgivaren eller hos någon som anlitas för uppdraget. Denna möjlighet ska vara öppen även för myndigheter som är skyldiga att ha interna rapporteringskanaler. I betänkandet saknas dock en analys av eventuella konsekvenser ur offentlighets- och sekretesssynpunkt som kan bli följden av en sådan ordning. Detsamma gäller förslaget i 4 kap. 7 § om att kommuner och regioner får dela intern rapporteringskanal. Som framgår av betänkandet kan det ske i form av ett kommunalförbund eller en gemensam nämnd. Ett sådant organ är att betrakta som en egen myndighet i förhållande till nämnder/myndigheter som ingår i de kommuner eller regioner som samarbetar. Det medför konsekvenser för offentlighet och sekretess.

Gallring av skriftliga rapporter och dokumentation av muntlig rapportering

I 7 kap. 6 § föreslås att skriftliga rapporter och dokumentation av muntlig rapportering ska gallras senast två år efter det att ett uppföljningsärende har avslutats. Förslaget innehåller inga inskränkningar när det gäller allmänna handlingar hos myndigheter. Utredningen diskuterar arkivlagens bestämmelse om gallring. I betänkandet saknas dock den nödvändiga analysen av förhållandet mellan å ena sidan insynsintresset och intresset av att bevara handlingarna och å andra sidan integritetsintresset och behovet av gallring. Med hänsyn till den grundlagsreglerade rätten att ta del av allmänna handlingar, framstår det som ofrånkomligt att regler för bevarande och gallring skiljer sig åt mellan offentligt respektive privat bedriven verksamhet inom samma bransch. Det saknas vidare närmare förklaring till påståendet (s. 504) att allmänintresset av handlingarna skulle vara begränsat. I detta sammanhang kan det vara värt att notera att rätten att ta del av allmänna

handlingar torde vara sådana krav som åläggs genom nationell rätt (artikel 18.1). Vidare bör beaktas att förslaget innehåller sekretessbestämmelse som kan skydda integritetsintresset under lång tid. Förslaget beaktar inte heller den omständigheten att behovet av integritetsskydd kan avklinga över tid. Det gäller särskilt med beaktande av att de föreslagna sekretessbestämmelserna även är avsedda att skydda juridiska personer.

Sekretessbestämmelser

Förslaget innehåller två nya sekretessbestämmelser för att kunna skydda uppgifter som avslöjar identiteten på enskilda i externa respektive interna rapporteringskanaler och därpå följande åtgärder. Förvaltningsrätten delar utredningens bedömning att det krävs för att tillgodose direktivets krav på skydd för såväl den som rapporterar som den som blir rapporterad eller andra enskilda. Bestämmelsernas utformning överensstämmer med de redan införda mera specifika sekretessbestämmelser som finns i offentlighets- och sekretesslagen.

Förvaltningsrätten delar också utredningens uppfattning att kapitel 32 är en lämplig placering för den bestämmelse som skyddar uppgifter i en extern rapporteringskanal. Förvaltningsrätten har ingen erinran mot att bestämmelsen som gäller för intern rapporteringskanal placeras i 40 kap. En placering i 39 kap. skulle dock kunna övervägas med hänsyn till skyddets koppling till en anställning (i vid mening) och arbetsrätten.

I såväl 32 kap. 3 b § som 40 kap. 7 d § finns ett andra stycke. Syftet med den bestämmelsen tycks vara att kunna förhindra att den som uppgiften rör får ut den om det skulle kunna motverka syftet med uppföljningen. Den föreslagna placeringen av bestämmelsen överensstämmer inte med offentlighets- och sekretesslagens systematik. Såväl kapitel 32 som 40 innehåller sekretessbestämmelser till skydd för enskilda. Den föreslagna bestämmelsen är avsedd att skydda den verksamhet som den föreslagna lagen är avsedd att stödja. Den bör således placeras i något av de kapitel som innehåller sekretessbestämmelser till skydd för det allmännas verksamhet, t.ex. kapitel 17.

Uppgiftsskyldighet

I 4 kap. 9 § föreslås en uppgiftsskyldighet som gäller inom en myndighet. Förslaget tycks bygga på uppfattningen att en sådan oberoende och självständig person eller enhet som är behörig att utföra de uppgifter som ingår i en intern rapporteringskanal, skulle kunna utgöra en självständig verksamhetsgren i den mening som avses i 8 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen. Mot bakgrund av vad som ansetts gälla i andra lagstiftningsärenden, kan det ifrågasättas om en intern rapporteringskanal någon gång kan vara en självständig verksamhetsgren. Om olika delar av en myndighets verksamhet har att tillämpa *olika sekretessbestämmelser* får de anses utgöra olika verksamhetsgrenar i offentlighets- och sekretesslagens mening. Först om olika delar av en myndighet utgör olika verksamhetsgrenar finns det skäl att även ta ställning till om de också är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (se Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen, Kommentaren till 8 kap. 2 §, Juno hämtad 2020-10-14, och där angivna propositioner). Den föreslagna sekretessbestämmelsen i 40 kap. 7 d § offentlighets- och sekretesslagen är utformad på ett sådant sätt att de gäller i hela myndigheten. Dessutom är det troligt att vissa myndigheter för sin verksamhet har sekretessbestämmelser

som är formulerade på ett sådant sätt att de ska tillämpas även av den person eller enhet som är behörig att utföra uppgifterna som intern rapporteringskanal. Det är således inte fråga om olika sekretessbestämmelser och därmed inte heller om olika verksamhetsgrenar. Uppgiftsskyldigheten framstår därmed som överflödig.

Tillämpningsområdet

Den personkrets som ska skyddas av reglerna i den föreslagna lagen omfattar bl.a. personer som ingår i ett företags förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan. I tidigare lagstiftningsarbeten rörande meddelarfrihet för verksamma i andra organ än myndigheter har vissa funktioner undantagits från meddelarfrihet t.ex. verkställande direktör och styrelseledamot (jfr prop. 2005/06:162 s. 10f). Undantaget motiverades utifrån dessa personers särskilda ställning och skyldigheter enligt aktiebolagslagen respektive lagen om ekonomiska föreningar. En djupare analys av dessa regler i förhållande till direktivets krav och förslaget hade varit önskvärd.

Det framstår som något oklart om sådana kommunala bolag som avses i 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen vid tillämpningen av den föreslagna lagen ska betraktas som kommunala myndigheter eller som en arbetsgivare som bedriver privat verksamhet.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Ulrika Geijer.

Ulrika Geijer